

zakoni i rasprava

Visoko je obrazovanje javno dobro u najširem smislu

SLOBODAN UZELAC*

Gospodo predsjednice, kolege i kolege, mi imamo pred sobom paket od tri zakona o znanosti i visokom obrazovanju u okviru točke o gospodarskom oporavku. Mislim da je to pravilno, makar rekao bih nepotpuno, u smislu da se radi o zakonima koji ne samo da pogađaju središte stvari *gospodarskog* oporavka i razvoja, nego su oni jednako važni za *ukupan* društveni rad i razvoj. Mislim da je to važno imati na umu odmah, prije nego što počne rasprava jer je ona daleko šira od toga sektora.

Raspraviti ključna pitanja

Mislim da se trebamo osvrnuti na činjenicu da se oko ovih zakona razvila u društvu žestoka rasprava i prije nego što su se oni pojavili na našoj sjednici. Naravno da je dobro da se ta rasprava razvila. No, po mom mišljenju, nije dobro što se ta rasprava vodi oko pitanja koja nisu osobito značajna za razvoj znanosti i visokog obrazovanja kao javnog dobra. Možda smo i mi sami propustili usmjeravati raspravu prema ključnim temama, dakle temama koje su osobito važne za to javno dobro. I mi se ponekad više bavimo ekscitacijama nego ključnim pitanjima iz ove oblasti. Pa onda - reći ću vam samo primjer - naša javnost vjerojatno i ne zna da je ovih dana naša Agencija za znanost i visoko obrazovanje na putu da bude akreditirana kao priznata europska institucija koja će moći provoditi akreditacije ne samo u hrvatskom, nego u čitavom znanstvenom europskom prostoru. Dakle,

mi smo u Hrvatskoj dobili jednu europsku instituciju, a da to naša javnost gotovo da i nije primijetila.

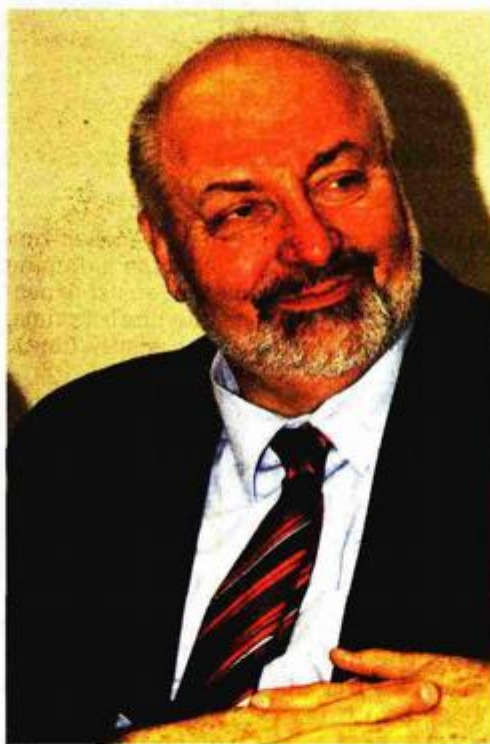
Efikasnije i kvalitetnije

Postavlja se pitanje - jesmo li mi možda uranili s ovim paketom zakona? Ja se tu stvarno slažem s ministrom, mislim da nismo uranili. Prije bih i ja rekao da smo zakasnili. A možda će biti da je ovo pravo vrijeme za zakone! Zašto? Naime, ovi zakoni trebaju - a ja mislim da i hoće - podići postotak visokoobrazovanih u nas. Ali ne tako, što se inače nama zna događati, da istovremeno pada kvaliteta visokog obrazovanja, nego obrnuto, da raste i postotak obrazovanih i kvaliteta njihova obrazovanja. Zašto? Nema drugog puta osim ovoga da taj naš sustav bude podsustav europskog sustava znanosti i visokog obrazovanja. Ne uradimo li to baš sada, kada Hrvatska ulazi u obitelj europskih zemalja, ne znam kad ćemo, i koje je to vrijeme pravo za tako nešto! Ne krenemo li sada s tim ugrađivanjem, mi ćemo i dalje biti svjedoci prakse u kojoj diplome naših liječnika, naših inženjera i ostalih na tom jedinstvenom tržištu rada neće istinski vrijediti kao diplome stečene na tim sveučilištima, makar će formalno biti izjednačene s njima. Ja, dakle, zbog tih razloga podržavam ove prijedloge u nadi da su oni na tragu upravo ovih ključnih pravaca od kojih ću još samo kratko naznačiti četiri.

Protiv akademske uravnilovke

Prvo, u ovoj je raspravi ostalo potpuno neopaženo da mi ovim

Novi prijedlozi zakona uvode konkurenciju, viši stupanj integracije te širu dostupnost studiranja svim studentima

prijedlozima zakona zapravo napuštamo uravnilovku i uvodimo konkurenciju među naša visoka učilišta. Nema više uravnilovke. Naime, radi se o modelu kojim se nudi izbor znanstvenika i nastavnika u nova, sada jedinstvena znanstveno-nastavna zvanja. Ova će rješenja imati za posljedicu da će neki čovjek možda postati redoviti profesor na nekom mlađem, manje kvalitetnom sveučilištu koje se tek razvija. A nekom starijem, naprednijem, s višom tradicijom, jedva docent. I to je nešto

u što mi sada ulazimo. Jesmo li mi sada spremni za tu konkurenciju? Ja mislim da moramo biti. Neće nam biti važno samo to, da li je netko završio neki fakultet, nego i gdje ga je završio, kao što je, znamo, i u svijetu tako. Dakako, ovdje se sad postavlja pitanje jesmo li sad ovim zakonima i praksom koja će uslijediti osigurati minimum kvalitete koji mora biti zadovoljen i u znanstvenom

i u nastavnom radu. I tu je sad odgovornost nas, kao zakonodavca, ali i nas kao nekog koji to prati i drugim vidovima potpore, financijski, kadrovski itd. Mislim, trebalo bi znati u što to mi sad idemo, i mislim da je vrijeme da u to sad idemo.

Autonomno se integrirati

Drugo, ovo što je ministar s pravom istaknuo, to je cilj da naša sveučilišta budu integrirana nego danas. Trebamo danas jasno reći da imamo tri katego-

rije javnih sveučilišta u pogledu ovih pitanja. Imamo tri mlada sveučilišta koja su dobro integrirana, Zadarsko, Dubrovačko i Pulska. Imamo tri starija sveučilišta, stara nešto više od 30-ak godina, Osječko, Splitsko i Riječko koja i na starome modelu relativno dobro funkcioniraju makar imamo fakultete unutar njih kao pravne osobe, možda zato što su manja i mlađa. Imamo Zagrebačko sveučilište koje se najviše muči s problemom nedovoljne integriranosti i nedovoljne jedinstvene politike sveučilišta kao takvog. Nama se nerijetko događa da na memorandumu nekog fakulteta piše *fakultet taj i taj* u Zagreb. Ne piše da je to fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dakle, i u fakultetima samim nemate osjećaj pripadnosti tog fakulteta Sveučilištu. To nije dobro, to nitko više u modernom svijetu ne radi. Poznati su ljudi po nekom sveučilištu a ne u njegovu dijelu u onome što on jest. I dobro je da se ovim prijedlogom zakona fakultetima odnosno sveučilištima prepušta da sami iznađu model podizanja te jedinstvene, integralne funkcionalnosti.

Ne samo tržište

Treće, što mi se čini tako važnim jest ova dostupnost visokog obrazovanja svim studentima koju regulira Zakon o visokom obrazovanju. Dakle, ne radi se samo o sveučilištima, nego i o veleučilištima i visokim školama. Treba reći da je tu Hrvatska napravila veliki iskorak zadnjih 5-6 godina, osnivanjem veleučilišta u mjestima koja bi ostala bez mladih ljudi da nije bilo studija u Vukovaru, Kninu, Gospiću itd. I kažimo da je

to dobro, a ovime samo pojačavamo tu komponentu i dalje. I zadnje što mi se čini važnim jest da je u ovoj jasnijoj tržišnoj vezi visokog obrazovanja i gospodarstva naša odgovornost da ne zaboravimo na profile koji ne prepoznaju jasno tu tržišnu dimenziju, nego su od nacionalnog interesa. Pretežito se radi o profilima u svijetu humanističkih znanosti, najčešće, da-

“

Nema drugog puta osim da naš sustav bude podsustav europske znanosti i visokog obrazovanja.

kle, kultura, umjetnost, jezici itd. I mislim da o tome moramo voditi računa, ne samo o zakonima, nego i o politici koja ih prati. Ukratko, dakle, to su razlozi zbog kojih treba podržati ovaj paket zakona.

Gospodo predsjednice, slažem se s Vama da treba osigurati ozbiljnu, argumentiranu raspravu, ničim ograničenu, pa ni datumom njenoga završetka. Početak da, što prije, ali završetak - kad završimo raspravu.

* neautorizirani tekst prof. dr. sc. Slobodana Uzelca, potpredsjednika Vlade RH, izložen na 135. sjednici Vlade od 25. lipnja 2011. Oprema teksta redakcijska.